

Jaarverslag 2008

Jaarplan 2009

Rekenkamercommissie Leiden

Missie

De Rekenkamercommissie wil met haar onderzoeken een positieve bijdrage leveren aan de kwaliteit van het bestuur van de stad Leiden en aan de transparantie van het gemeentelijk handelen. Hierbij legt zij het accent op de maatschappelijke effecten van beleid. Zij streeft ernaar dat de resultaten van rekenkameronderzoek een bijdrage leveren aan de versterking van de controlerende en kaderstellende rol van de gemeenteraad. De Rekenkamer let hierbij op de randvoorwaarden van goed bestuur. Dat wil zeggen dat ze ook oog heeft voor zaken als integriteit, democratische besluitvorming en publieke verantwoording.

Voorwoord

De staat van de dualisering in Leiden

Met de invoering van het dualisme bij gemeenten werd in 2002 onder andere beoogd de positie van de Raad te versterken. Daarbij werd het accent gelegd op de drie “nieuwe” rollen van de Raad, te weten kaderstelling, controle en volksvertegenwoordiging. Eén van de initiatieven de controlerende rol van de Raad te versterken was het invoeren van gemeentelijke Rekenkamer(commissie)(s).

Uit de onlangs door het ministerie van BZK gepubliceerde ‘*Staat van de dualisering*’ blijkt dat gemeenteraden in diverse gemeenten nog worstelen met hun kaderstellende rol, en dat er behoefte bestaat aan nadere explicitering van deze rol. Omdat het begrip kaderstelling als zodanig niet in de Gemeentewet is opgenomen bestaan er verschillende beelden en opvattingen over hoe deze rol in te vullen. Dat neemt niet weg dat gemeenteraden er over het algemeen in zijn geslaagd om zich zelfstandiger ten opzichte van het College op te stellen en hun invloed op het beleidsproces te doen toenemen. Inhoudelijke kaders voor de hoofdlijnen van beleid zijn onder meer belegd in beleidsnota’s, (meerjaren) programmabegrotingen, raadsprogramma’s, langetermijnagenda’s, verordeningen e.d..

De vraag die zich opdringt is of ook in Leiden sprake is van een meer zelfstandige en kaderstellende rol van de Raad. De Rekenkamercommissie heeft recent in haar onderzoek *De Raad aan het stuur?* geconstateerd dat de Raad in het beleidsproces over het algemeen volgend optreedt. Bovendien wordt de Raad onvoldoende betrokken bij de voorbereiding van het beleid door het College. De Raad is daardoor onvoldoende in staat richting te geven aan de vast te stellen kaders. Ook de controle door de Raad of de beoogde (maatschappelijke) effecten worden bereikt, schiet volgens de Rekenkamer regelmatig tekort. Uit de onderzoeken naar Schuldhulpverlening, Onderwijshuisvesting en Leiden Schoon is gebleken dat het in Leiden regelmatig ontbreekt aan heldere beleidsdoelstellingen en indicatoren, en dat de transparantie van de informatievoorziening aan de Raad verbetering behoeft.

Tegelijkertijd constateert de Rekenkamer in haar contacten met de fracties en raadscommissies een toenemende behoefte bij raadsleden om ‘grip’ en ‘overzicht’ te krijgen op het beleidsproces en de kaderstellende rol van de Raad. Met het oog op de volgende raadsperiode vanaf 2010 is het van belang dat de Raad zich bezint op welke wijze hij meer invloed hierop kan uitoefenen. In de tussentijd ondersteunt de Rekenkamer de Raad in 2009 opnieuw graag met gerichte onderzoeken waarbij de doeltreffendheid van het beleid en de transparantie van de informatievoorziening aan de Raad centraal staan.

*Cornelis van der Werf,
Voorzitter Rekenkamercommissie Leiden*

Leiden, maart 2009

Inhoudsopgave

1.	Doel, werkwijze en samenstelling Rekenkamercommissie	9
2.	Jaarverslag 2008	11
2.1	Doelen	11
2.2	Prestaties	11
2.3	Intensivering contact met de Raad	14
2.4	Kosten 2008	14
3.	Jaarplan 2009	17
3.1	Doelen	17
3.2	Mogelijke onderzoeksonderwerpen	17
3.3	Budget 2009	18
Bijlage 1	Overzicht hoofd- en nevenfuncties	19
Bijlage 2	Resultaten stadsenquête	21
Bijlage 3	Potentiële onderzoeksthema's vanuit fractiebezoeken	23

1. Doel, werkwijze en samenstelling Rekenkamercommissie

Doelen

De Rekenkamer heeft de volgende doelen geformuleerd:

- Toetsing van doeltreffendheid, doelmatigheid en rechtmatigheid van het bestuurlijk handelen van de gemeente;
- Het leveren van een bijdrage aan een doeltreffende, doelmatige en rechtmatige uitvoering van het beleid door middel van gerichte adviezen;
- Het versterken van de controlefunctie van de Raad.

De Rekenkamer geeft daarbij prioriteit aan onderzoek naar de doeltreffendheid van het gemeentelijke beleid.

De Rekenkamer streeft er naar regelmatig resultaten te laten zien, die opvallen door objectiviteit, hun toegevoegde waarde en hun praktische toepasbaarheid.

Werkwijze

De basis voor de werkwijze van de Rekenkamer is vastgelegd in de "Verordening op de Rekenkamercommissie Leiden". Hierin heeft de Raad uitgesproken dat het de taak is van de Rekenkamer de doelmatigheid, de doeltreffendheid en rechtmatigheid van het door de gemeente gevoerde bestuur te onderzoeken. Als nadere uitwerking van deze verordening heeft de Rekenkamer een reglement van orde opgesteld, waarin haar werkwijze nader wordt beschreven. Ook is een onderzoeksprotocol opgesteld. Hierin zijn de regels en voorwaarden vastgelegd die als leidraad dienen bij het uitvoeren van een onderzoek.

Samenstelling

De Rekenkamer bestaat uit vijf (externe) leden die geen persoonlijke of zakelijke banden hebben met de gemeenteraad, het College, of het ambtelijk apparaat. Wel voelen de leden zich betrokken bij de stad Leiden, de werking van het openbaar bestuur in het algemeen, en het lokaal bestuur van de gemeente Leiden in het bijzonder.

De samenstelling van de Rekenkamer was in 2008 als volgt:

- dhr. drs. C. van der Werf voorzitter
- dhr. J.T. Langelaar vice-voorzitter
- dhr. mr. B.M.H. de Brey, MBA lid
- dhr. A.G.V. Vergeer lid
- dhr. J.A. Hofman, RA MAG lid (tot 1 februari 2008)

De leden van de Rekenkamer waren in 2004 voor een periode van vier jaar benoemd. Deze termijn eindigde op 1 februari 2008. Het lid, de heer J.A. Hofman had te kennen gegeven niet beschikbaar te zijn voor herbenoeming. Hierdoor ontstond per februari 2008 een vacature. In verband met de op dat moment lopende evaluatie van de Rekenkamer door de Commissie voor de Rekeningen is gewacht met de invulling van deze vacature. Na afloop van de evaluatie zijn de vier zittende leden door de Raad op 8 juli 2008 herbenoemd. De Rekenkamer heeft op verzoek van de Commissie voor de Rekeningen een schema van aftreden opgesteld, zodat de continuïteit in de toekomst is gewaarborgd.

Begin 2009 zijn door de Raad twee nieuwe leden benoemd:

- dhr. drs. R.J.T. van Lint lid (m.i.v. 10 maart 2009)
- dhr. mr. G.P.I.M. Wuisman lid (m.i.v. 1 augustus 2009)

De heer Langelaar treedt, conform het aftreedschema, met ingang van 1 augustus 2009 terug.

Een overzicht van hoofd- en nevenfuncties van de leden is opgenomen in bijlage 1.

Ondersteuning

De Rekenkamer wordt, vanuit de griffie van de gemeente Leiden, ondersteund door een ambtelijk secretaris (10 uur per week) en een secretaresse (6 uur per week).

Voor de uitvoering van feitenonderzoek is in 2008 gebruik gemaakt van externe onderzoeksbureaus. Ook in 2009 zal, waar nodig, gebruik gemaakt worden van externen voor het uitvoeren van (delen van) feitenonderzoek.

Evaluatie Rekenkamer

Bij de instelling van de Rekenkamer heeft de Raad bepaald dat deze commissie zou worden geëvalueerd. Deze evaluatie over de periode 2004-2007 heeft in dit verslagjaar plaatsgevonden en is uitgevoerd door de Commissie voor de Rekeningen met ondersteuning door de griffie.

In de rapportage "Evaluatie Rekenkamercommissie Leiden 2004-2007" (april 2008) worden de volgende conclusies getrokken en daarbij behorende aanbevelingen gedaan. Deze luiden:

- a. De Rekenkamer te behouden en niet te kiezen voor het instellen van een rekenkamer conform de wettelijke regeling;
- b. De verordening aanpassen om herbenoeming leden mogelijk te maken en een artikel op te nemen waarin in het schema van aftreden wordt voorzien;
- c. In overleg met de Rekenkamer een aantal overlegmomenten in te stellen, te weten:
 - bij de start van een nieuw onderzoek licht de Rekenkamer de keuze toe in de raadscommissie die inhoudelijk over dit onderwerp gaat. Dit is het moment dat de commissieleden input kunnen leveren.
 - twee keer per jaar een bijeenkomst met de Commissie voor de Rekeningen;
- d. De Rekenkamer te verzoeken voor de zomer 2008 het reglement van orde aan te passen met betrekking tot de ondersteuning en verschil van taakomschrijving conform de verordening;
- e. Bij het aangaan van nieuwe gemeenschappelijke regelingen een bepaling op te nemen dat de Rekenkamer onderzoek kan doen naar de betreffende gemeenschappelijke regeling. Voor de bestaande gemeenschappelijke regelingen de Leidse AB-leden dit onderwerp te laten agenderen in Algemeen Besturen om draagvlak te creëren de bestaande gemeenschappelijke regelingen op dit onderdeel aan te passen, waardoor het voor de Rekenkamer mogelijk wordt onderzoek uit te voeren;
- f. In overleg te treden met de Rekenkamer over de hoogte van het onderzoeksbudget. Voor wat betreft de hoogte en de systematiek van de vergoedingen de huidige procedure handhaven, mede in het licht van de uniformiteit met de andere commissies zoals de Referendumkamer;
- g. De Commissie voor de Rekeningen als vast aanspreekpunt behouden gelet op professionaliteit op het gebied van het doen van onderzoeken en een zekere onafhankelijkheid ten opzicht van de vakcommissies;
- h. De doorlooptijd van de onderzoeken te verbeteren in het commissie- en raadtraject door afspraken hierover vast te leggen. Het College te houden aan de zes weken reactietermijn richting Raad. De Rekenkamer verzoeken de presentatie van de onderzoeken en de (tussentijdse) schriftelijke communicatie richting de vakcommissie te verbeteren;
- i. Na bespreking van het onderzoeksrapport van de Rekenkamer een raadsbesluit vast te stellen met de aanbevelingen en vervolgacties (tjdpad).
- j. Het College op te dragen jaarlijks te rapporteren over de stand van zaken uitvoering aanbevelingen en de vervolgacties;
- k. Bij de raadsconferentie over kaderstelling de aanbevelingen van de Rekenkamer te betrekken;
- l. De Commissie voor de Rekeningen te verzoeken een nieuwe verordening op te stellen op basis van bovenstaande aanbevelingen en deze binnen een maand aan de Raad aan te bieden.

Deze conclusies en aanbevelingen zijn aan de orde geweest in de vergadering van de Raad van 22 april 2008. De Raad heeft deze overgenomen.

2. Jaarverslag 2008

2.1 Doelen

In het jaarplan 2008 had de Rekenkamer voor haar activiteiten de volgende concrete doelstellingen geformuleerd:

- a. Afronden onderzoek 'Schuldhelpverlening', een onderzoek naar de doeltreffendheid van de integrale schuldhelpverlening in de gemeente Leiden.
- b. Uitvoeren vervolgonderzoek 'Onderwijshuisvesting'.
- c. Starten en zo mogelijk afronden van nog twee onderzoeksprojecten.
- d. Het monitoren van resultaten rekenkameronderzoek, door middel van het uitvoeren van follow-uponderzoek.
- e. Verder versterken en vergroten van de bekendheid van de Rekenkamer voor de inwoners van Leiden. Hiertoe zal de Rekenkamer enkele vragen laten meelopen in de stadsenquête. Verder is de start van de tweede zittingstermijn van de Rekenkamer een goede aanleiding om weer een artikel in de Stadskrant te (laten) plaatsen.
- f. Het verstevigen van de contacten met Rekenkamers uit de regio Holland Rijnland om opgedane kennis uit te wisselen en de onderzoekscapaciteit te bundelen.

De Rekenkamer heeft, ondanks het feit dat de commissie in 2008 de facto met vier leden heeft moeten functioneren, vrijwel alle gestelde doelen kunnen realiseren. Daar de Rekenkamer prioriteiten heeft moeten stellen is er voor gekozen de focus te leggen op de uitvoering van de onderzoeken.

2.2 Prestaties

Ad a. Afronden onderzoek Schuldhelpverlening; 'Van omslag naar doorstart?'

De Rekenkamer is in 2007 gestart met een onderzoek naar de mate waarin de integrale schuldhelpverlening in Leiden op doeltreffende wijze wordt uitgevoerd. Het onderzoek is in 2008 afgerond en op 15 april 2008 gepresenteerd aan de Commissie Werk en Financiën.

Op grond van het onderzoek was de Rekenkamer van mening dat, ondanks de intenties en inspanningen van de gemeentelijke organisatie, geen sprake is geweest van een doeltreffende uitvoering. Het heeft naar het oordeel van de Rekenkamer (te) lang geduurd voor de, in 2004 ingezette werkwijze van integrale schuldhelpverlening op gang is gekomen. Bovendien is de Raad over de vertraging slecht geïnformeerd.

Om tot integrale schuldhelpverlening te komen, is volgens de Rekenkamer nadere beleidsontwikkeling en versnelling van de implementatie nodig. Daarbij is geen inhoudelijke koerswijziging nodig, maar wel een nadere invulling en versnelling van de lopende organisatie- ontwikkeling.

Nadat de Commissie Werk en Financiën op 5 juli het rapport met het College heeft besproken, heeft de Raad op 8 juli zeven van de acht aanbevelingen van de Rekenkamer overgenomen, te weten:

- a. Strategische doelstellingen uit te werken in te behalen meetbare resultaten;
- b. Als gemeenteraad een proactieve houding aan te nemen op onderwerpen die de aandacht hebben van de raadscommissies;
- c. Als gemeente de regie te nemen in de hele keten van integrale schuldhelpverlening;
- d. Landelijke producten te gebruiken voor de verbetering van de eigen werkwijze en presentaties;
- e. De juiste sturingsinformatie te verzamelen in een solide systeem;
- f. De samenwerking met andere partijen ook terug te laten komen in de procesbeschrijvingen en werkinstructies;
- g. De (nieuwe) prestatie-indicatoren om te zetten om doeltreffendheid van integrale schuldhelpverlening te beoordelen.

Tevens heeft de Raad het College verzocht vóór de begrotingsbehandeling 2009 te komen met een voortgangsrapportage over de implementatie van de integrale schuldhulpverlening en in deze rapportage ook aandacht te besteden aan de verdere uitwerking van de aanbevelingen.

Ad b. Uitvoeren vervolgonderzoek Onderwijshuisvesting; ‘Onderwijs onderdak’

In 2008 is het vervolgonderzoek naar de onderwijshuisvesting in Leiden uitgevoerd. De centrale vraag van dit vervolgonderzoek was of het College de aanbevelingen uit het rapport “Onderwijs onder dak” heeft opgepakt en uitgevoerd. Belangrijker nog was de vraag of deze aanbevelingen hebben geleid tot verbeteringen in de inzet, besteding en verantwoording van de middelen voor onderwijshuisvesting.

De resultaten van het onderzoek zijn op 3 maart 2009 gepresenteerd aan de Commissie Onderwijs en Samenleving. De Rekenkamer heeft geconstateerd dat:

1. Er op aantal punten duidelijk verbetering is te zien; zo heeft Leiden een Integraal Huisvestingsplan (IHP), en zijn er meer onderhoudsplannen opgesteld.
2. Maar dat toch ook verdere verbetering mogelijk is op:
 - beleidsinhoudelijk aspecten van het IHP
 - de financiële informatieverstrekking aan de Raad
 - beheersing van de onderhoudskosten.

De Rekenkamer deed vier aanbevelingen:

1. Kom tot een vierjaarlijkse evaluatie IHP, inclusief beleidsinhoudelijke aspecten
2. Besteed in de programmabegroting meer aandacht aan de realisatie onderwijshuisvesting, en zorg voor meer transparantie in informatie aan de raad
3. Laat onderhoudsplannen opstellen voor *alle* scholen
4. Maak de vorming van een voorziening onderhoudsuitgaven mogelijk

Ad c. Starten en zo mogelijk afronden van nog twee onderzoeksprojecten

Gelet op het beschikbaar gestelde budget voor 2008, was het niet mogelijk twee onderzoeken te starten in 2008. De Rekenkamer is in 2008 gestart met één nieuw onderzoek. Daarin stond de vraag centraal hoe de gemeenteraad stuurt bij het maken van beleid, en hoe de gemeentelijke organisatie de Raad daarbij ondersteunt.

Het onderzoek is uitgevoerd aan de hand van de 34 beleidsnota's die in de raadsperiode 2002-2006 door de gemeenteraad zijn vastgesteld. De nota's zijn niet op de beleidsinhoud beoordeeld maar op de wijze waarop de Raad bij de deze nota's is betrokken. De Rekenkamer heeft geconstateerd dat de Raad onvoldoende gebruik maakt van haar mogelijkheid om kaders te stellen.

De resultaten van dit onderzoek zijn in februari 2009 gepresenteerd aan de Commissie Bestuur en Leefbaarheid.

De Rekenkamer kwam tot de conclusie dat:

- de Raad zich bij het beleidsproces volgend opstelt.
- dat de inhoud en timing van de beleidsvoorbereiding en besluitvorming door B&W bepaald wordt.
- dat er in de beleidsnota's vooral nadruk ligt op uitvoering en *niet* op kaderstelling.
- en dat het format van de beleidsnota's niet eenduidig is.

Verder constateerde de Rekenkamer dat de inhoudelijke ondersteuning van de raad beperkt is. De door de ambtelijke organisatie opgestelde raadsvoorstellen zijn vaak niet goed zelfstandig leesbaar en ook de beslispunten zijn niet altijd even duidelijk. Hierdoor wordt in de ogen van de Rekenkamer veel impliciet beslist.

Tot slot is uit het onderzoek gebleken dat de Raad de programmabegroting ziet als controlerend instrument. Naar de mening van de Rekenkamer vormt echter de programmarekening de weerslag van het uitgevoerde beleid en zou die als basis moeten dienen voor de controlerende taak van de Raad.

De Rekenkamer adviseerde de Raad een meer proactieve houding aan te nemen, onder andere door met het College afspraken te maken over zowel over de vorm en inhoud van beleidsnota's als het moment waarop de Raad bij de totstandkoming van beleid wordt betrokken. Daarnaast gaf de Rekenkamer de Raad een aantal handreikingen mee om te komen tot een toetsingskader voor

beleidsnota's, en deze te betrekken bij de discussie naar aanleiding van het onderzoek dat de raad zelf heeft uitgevoerd naar de zogenaamde grote projecten; het onderzoek 'Leiden Stad van ambities'.

Ad d. Het monitoren van resultaten van rekenkameronderzoek, dmv het uitvoeren van follow-up onderzoeken

Hieraan is gevolg gegeven door uitvoering van het follow-up onderzoek naar onderwijshuisvesting.

Ad e. Verder versterken en vergroten van de bekendheid van de Rekenkamercommissie voor de inwoners van Leiden

Stadsenquête

Deze doelstelling heeft invulling gekregen door deelname aan de stadsenquête. Uit de stadsenquête kwam naar voren dat de Rekenkamer Leiden een geringe bekendheid heeft onder de inwoners van Leiden. 30% geeft aan te weten van het bestaan van de Rekenkamer.

In de stadsenquête is tevens gevraagd naar suggesties voor onderwerpen of problemen waar de Rekenkamer onderzoek naar zou moeten doen. De top 5 van genoemde onderwerpen staat in onderstaande tabel.

Schema 1 Suggesties voor Rekenkameronderzoek genoemd in Stadsenquête

RijnGouweLijn
is RGL wenselijk en de vrees heerst dat het meer geld kost dan begrootParkeerproblematiek
zowel in het centrum als in de wijken, de wachttijden, de kosten, etcBouwprojecten
er wordt veel gebouwd zonder dat er gecommuniceerd wordt over de overlast en de kostenBereikbaarheid met de auto
de stad wordt te druk, files en een slechte doorstromingOnderwijs
diverse onderwerpen: onderhoud scholen, kwaliteit onderwijs, pedagogische aanpak, speciaal onderwijs |
|---|

Website

De Rekenkamer heeft sinds de zomer 2005 een eigen website, te weten www.rekenkamerleiden.nl. Alle openbare stukken, zoals jaarverslagen/jaarplannen, onderzoeksrapporten en overige publicaties zijn te vinden op deze website. In haar eigen huisstijl is ook de link met de gemeente Leiden duidelijk zichtbaar. Met haar eigen e-mailadres, rekenkamercommissie@leiden.nl wordt een goede bereikbaarheid gegarandeerd.

Perspublicaties

De Rekenkamer vindt het van belang dat ook de inwoners van Leiden kennis kunnen nemen van de activiteiten en resultaten. Zodra een onderzoek is afgerond wordt daar door middel van een persbericht aandacht aan besteed.

Ad f. Het verstevigen van de contacten met Rekenkamers uit de regio Holland Rijnland om opgedane kennis uit te wisselen en de onderzoekscapaciteit te bundelen

De Rekenkamer Leiden neemt actief deel aan, en heeft zelfs een voortrekkersrol in het overleg met de andere rekenkamers uit de regio Holland Rijnland. Daarnaast onderzoekt de Rekenkamer Leiden in hoeverre het mogelijk is contacten te leggen met de Rekenkamers uit Alphen aan den Rijn en Gouda.

2.3 Intensivering contact met de Raad

Naar aanleiding van de evaluatie door de Commissie voor de Rekeningen heeft de Rekenkamer zich voorgenomen het contact en de communicatie met de Raad te intensiveren. Concreet heeft dit er toe geleid dat:

- de Rekenkamer voortaan voorafgaand aan een onderzoek een toelichting geeft aan één van de Raadscommissies.
- de Rekenkamer in het najaar van 2008 een bezoek heeft gebracht aan de fracties. Bij die gelegenheid heeft de Rekenkamer zichzelf nog een keer gepresenteerd aan de raadsleden en tevens gevraagd thema's en onderwerpen aan te reiken waar de Rekenkamer onderzoek naar zou kunnen instellen.

Tijdens deze fractiebezoeken zijn diverse suggesties voor onderzoek gedaan. In onderstaande tabel is hiervan een samenvatting opgenomen. In bijlage 3 zijn alle suggesties vanuit de fracties opgenomen.

Schema 2 Suggesties voor Rekenkameronderzoek gedaan door fracties

- Begroting en Raad - Scan / second opinion op doelstellingen in begroting- Kwaliteit van Raadsvoorstellen- Doelmatigheid schriftelijke vragen- Holland Rijnland - Effectiviteit van Holland Rijnland voor Leiden- Organisatie gemeentelijk apparaat - Effecten van de het 'Anders werken' door de gemeente- Oorzaak vele juridische 'missers' door gemeente- Thema's op het gebied van Sociale Zaken - Minimabeleid; effectiviteit- WMO; kwaliteit van zorgverlening- Stadspromotie - Zijn vele initiatieven als City-Marketing en Centrum Management effectief en door de Raad beïnvloedbaar?- Onderwijs - Wordt bij onderwijshuisvesting voldoende rekening gehouden met benodigde aantal gymzalen?

2.4 Kosten 2008

De Raad heeft een jaarbudget van € 94.000 beschikbaar gesteld aan de Rekenkamer. Middelen die eventueel overblijven worden in de reserve rekenkameronderzoeken gestort. Omdat de Rekenkamer in de periode 2004 t/m 2006 beperkt gebruik heeft gemaakt van inhuur van externen is in die jaren de reserve toegenomen. Deze reserve bedroeg per 31 december 2007: € 93.000.

De totale uitgaven bedroegen in 2008 € 111.000. Uit tabel 1 blijkt hoe de uitgaven zich verhouden tot de raming c.q. het toegekende budget. Hierbij moet aangetekend worden dat de financiële administratie van de gemeente zodanig is ingericht dat op het moment van het opstellen van dit jaarverslag het niet mogelijk is gebleken exact de werkelijke uitgaven vast te stellen.

Tabel 1 Begroting en rekening 2008

	Budget door Raad vastgesteld	Begroting (oorspronkelijke begroting jaarplan 2008)	Uitgaven
Budget 2008	€ 94.000		
Onderzoek		€ 61.000 (€ 65.000)	€ 57.884
- afronding onderzoek Schuldhulpverlening <i>Van omslag naar doorstart</i>			€ 1.200
- vervolgonderzoek Onderwijshuisvesting <i>Vervolgonderzoek 'Onderwijs Onderdak?'</i>			€ 25.729
- onderzoek kaderstellende rol Raad <i>De Raad aan het stuur?</i>			€ 30.955
Ondersteuning		€ 32.000 (€ 40.000)	€ 41.431
- ambtelijke ondersteuning			€ 29.467
- overige kosten (drukwerk, plaatsing vacature, etc.)			€ 11.964
Rekenkamerleden		€ 15.000 (€ 15.000)	€ 12.000
- vergadervergoeding Rekenkamerleden			
- reiskostendeclaraties			
Totaal	€ 94.000	€ 108.000 (€ 120.000)	€ 111.315

Aanvankelijk had de Rekenkamer voor 2008 een begroting opgesteld ter grootte van € 120.000 (de bedragen tussen haakjes in de kolom begroting). Daarbij werd er vanuit gegaan dat de opgebouwde reserve uit de eerste jaren aangewend zou kunnen worden. Naar aanleiding van het jaarplan en de begroting voor 2008 heeft de Rekenkamer met de Commissie voor de Rekeningen gesproken over het gewenste ambitieniveau en mogelijkheid/ wenselijkheid gebruik te maken van de reserve rekenkameronderzoek. De Commissie voor de Rekeningen was van mening dat de Rekenkamer niet zondermeer zou kunnen beschikken over de reserve. Ten behoeve van de op dat moment lopende onderzoeken waren echter reeds verplichtingen aangegaan. Met de Commissie voor de Rekeningen werd overeengekomen dat de uitgaven in 2008 in principe niet boven de € 108.000 zouden mogen uitkomen. Dat toch sprake is van een overschrijding van dat bedrag heeft met name te maken met het feit dat de kosten voor ondersteuning hoger uitvielen dan voorzien.

- Ten eerste was er een deel van het jaar geen reguliere ondersteuning vanuit de griffie beschikbaar voor de Rekenkamer, waardoor de inhuur van externe ondersteuning langer nodig was.
- Ten tweede zijn de kosten voor de werving van een nieuw lid ad € 4.500 door de griffie ten laste gebracht van het budget van de Rekenkamer.

De reserve rekenkameronderzoek bedraagt eind 2008 naar verwachting € 76.000.

3. Jaarplan 2009

3.1 Doelen

De algemene doelen worden voor 2009 vertaald in de volgende concrete doelstellingen:

1. Afronden onderzoek kaderstellende rol van de Raad (reeds gerealiseerd)
2. Afronden vervolgonderzoek schuldhulpverlening (reeds gerealiseerd)
3. Starten en afronden van een quick scan onderzoek
4. Starten en zo mogelijk afronden van twee nieuwe onderzoeksonderwerpen
5. Monitoren follow-up eerdere Rekenkameronderzoeken
6. Intensiveren van het contact met de Raad, door middel van jaarlijks bezoek aan de fracties
7. Komen tot een onderzoeksprogrammering voor de komende jaren
8. Verder versterken en vergroten van de bekendheid van de Rekenkamer voor de inwoners van Leiden
9. Onderhouden van de contacten met Rekenkamers uit de regio Holland Rijnland om opgedane kennis uit te wisselen en de onderzoekscapaciteit te bundelen

3.2 Mogelijke onderzoeksonderwerpen 2009

De Rekenkamer ontvangt van diverse kanten suggesties voor onderzoek; onder andere uit de stadsenquête en fractiebezoeken. Daarnaast volgt zij zelf de Leidse politieke en beleidsmatige ontwikkelingen en trends in het rekenkameronderzoek in Nederland. Op basis van al deze bronnen is voor 2009 een groslijst opgesteld van mogelijke onderzoeksonderwerpen.

Schema 3 Groslijst mogelijke onderzoeksonderwerpen Rekenkamer

- **Kwaliteit van de programmabegroting;**
Quick-scan van de kwaliteit en meetbaarheid van de sturingsinformatie van de programmabegroting
- **Kwaliteit van het gemeentelijke apparaat;**
Effect van reorganisaties op beleid en uitvoering
- **Kwaliteit van de juridische ondersteuning;**
N.a.v. van het 'verlies' van de gemeente Leiden in verschillende juridische procedures
- **WMO;**
Effectiviteit zorgverlening; bereik doelgroepen
- **Parkeerbeleid;**
Effectiviteit en 'klanttevredenheid'
- **Minimabeleid;**
Effectiviteit en bereik van het minimabeleid
- **Vastgoed en gebouwenbeheer;**
Wat is de omvang van het vastgoedbezit van de gemeente en levert dit een adequaat rendement op?

De Rekenkamer is voornemens nog voor de zomer een kort onderzoek te starten en in het najaar van 2009 een volledig onderzoek af te ronden.

Bij de selectie van onderwerpen wordt onder andere rekening gehouden met aspecten als:

- de onderzoekbaarheid van een onderwerp,
- de meerwaarde van een onderzoek vanuit de Rekenkamer (geen overlap met andere lopende onderzoeken),
- spreiding in onderwerpen en thema's

3.3 Budget 2009

De Rekenkamer is voornemens in 2009 zowel een quick scan als een volledig onderzoek uit te voeren en aan de Raad te presenteren. Vervolgens kan in de tweede helft van 2009 een tweede onderzoek gestart worden, waarvan de resultaten begin 2010 aan de Raad aangeboden zullen worden.

Tabel 2 Begroting 2009

	Budget door Raad vastgesteld	Begroting
Budget 2009	€96.000	
Onderzoek		€70.000
- quick scan		€20.000
- volledig onderzoek		€35.000
- start onderzoek (doorloop in 2010)		€15.000
Ondersteuning		€35.000
- personele kosten		€32.500
- overige kosten		€2.500
Commissieleden		€15.000
- vergadervergoeding commissieleden		
- reiskostendeclaraties		
Totaal	€96.000	€120.000

De voorziene overschrijding van het door de Raad vastgestelde budget met €24.000 kan worden gedekt uit de reserve rekenkameronderzoek, die in de opstartjaren van de Rekenkamer is ontstaan. De Rekenkamer verzoekt de Raad in te stemmen met het aanwenden van deze reserve, om zo de ambitie van twee à drie onderzoeken per jaar te kunnen waarmaken.

Desgewenst treedt de Rekenkamer graag in overleg met de Raad om tot een gezamenlijk ambitieniveau te komen ten aanzien van het aantal uit te voeren onderzoeken in 2009. Op grond van de vele onderzoeksuggesties die door de afzonderlijk fracties gedaan zijn heeft de Rekenkamer de indruk dat er binnen de Raad nadrukkelijk behoefte is aan ondersteuning van de controlerende rol van de Raad.

Bijlage 1 Overzicht hoofd- en nevenfuncties

<p>C. van der Werf (voorzitter)</p>	<p>Hoofdfunctie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Senior-consultant publieke sector bij Het Expertise Centrum (HEC) <p>Nevenfuncties:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bestuurslid Zuid Hollands Bureau voor Toerisme • Lid medezeggenschapsraad Lorentzschool te Leiden
<p>J.T. Langelaar (vice-voorzitter) tot 1 aug. 2009</p>	<p>Hoofdfunctie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gemeentesecretaris van de gemeente Veenendaal <p>Nevenfunctie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lid rekenkamer gemeente Gouda • Lid Bondsraad ANWB • Lid redactie 'Gemeentewet en haar toepassing' uitgeverij Kluwer • Lid referendumcommissie gemeente Winterswijk
<p>B.M.H. de Brey (lid)</p>	<p>Hoofdfunctie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Manager Ernst & Young Business Adviser Service (tot 1 april 2009) • Manager bij Stedin, verantwoordelijk voor strategie <p>Nevenfuncties:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lid Stuurgroep Haya van Someren Stichting (opleidingsinstituut VVD) • Bestuurslid Stichting Herengracht (stichting ter bevordering van het behoud van monumentale panden in Leiden)
<p>A.G.V. Vergeer (lid)</p>	<p>Nevenfuncties:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lid Raad van Commissarissen Woningcoöperatie Wonen Centraal in Alphen a/d Rijn • Voorzitter auditcommissie CAOP
<p>R.J.T. van Lint (lid) vanaf 10 maart 2009</p>	<p>Hoofdfunctie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Plaatsvervangend Inspecteur-generaal Inspectie Verkeer en Waterstaat van het ministerie van Verkeer en Waterstaat
<p>G.P.I.M. Wuisman (lid) vanaf 1 aug 2009</p>	<p>Hoofdfunctie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Directeur Stichting advisering Bestuursrechtspraak <p>Nevenfuncties:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bestuurslid Stichting Veerhaven Rotterdam • Bestuurslid Nederlands Genootschap voor Internationale Zaken Afdeling Rotterdam • Voorzitter Commissie voor de bezwaarschriften gemeente Noordwijk • Lid monumentencommissie gemeente Oegstgeest • Rechter plaatsvervanger in de Rechtbank van 's-Gravenhage

Bijlage 2 Resultaten stadsenquête

Suggesties voor de Rekenkamer voor onderwerpen of problemen in de gemeente waar ze onderzoek naar zou moeten doen. (180 respondenten)

1. **RijnGouweLijn (26x)**: geen goede investering/zie het nut er niet van in/geen oplossing voor probleem (8x), kost meer geld/kosten niet voorspelbaar (8x), geen tram door de Breestraat, wat gaan ze nou doen?
2. **Parkeerproblematiek(21x)**: groot probleem, te weinig parkeerplekken (in wijken, bv. Stevenshof, De Kooi, in mijn wijk aan de haven en in Centrum), parkeeroverlast, te duur, onvoldoende invalideplekken
3. **Bouwprojecten (15x)**: Aalmarkt: wat leuks van maken, Meelfabriek: wat gaat hier mee gebeuren, communicatie: ze bouwen hier maar ze informeren ons niet terwijl we al maanden overlast ondervinden, hoeveelheid: te veel, straks alleen maar hoge gebouwen, grote projecten kunnen ze niet in Leiden --> middelmaat en geldverlies
4. **Bereikbaarheid met de auto (13x)**: drukke stad, slechte doorstroming, aanvoer in en uit Leiden is heel erg moeilijk, een tram om van oost naar west te komen, te vol met auto's, aanpassen wegen en beter afstellen stoplichten
5. **Onderwijs (11x)**: slechte gebouwen, in bepaalde wijken maar weinig scholen, ze moeten scholen ondersteuning gaan geven, commissie die kinderen doorverwijst naar leerwegondersteunend onderwijs is veel te star, scholing voor gehandicapte kinderen slecht geregeld
6. **Overlast hangjongeren (10x)**: is groot probleem: jongens moeten wat hebben maar geef ze een plek, nu overlast bij bijv. wijkspiegelplaatsen, of in de parken, meer buurthuizen/uitgaans-gelegenheden creëren
7. **Algemene omgang van gemeente met belastinggeld (6)**: ze nemen verkeerde maatregelen, inefficiënt
8. **Verkeersveiligheid (6x)**: bij het station kunnen ze voorzichtiger rijden --> gevaarlijk voor kinderen, veel verkeer
9. **Besluitvorming rond de Oostvlietpolder (4)**: is "vriend van de oostvlietpolder", bedrijventerreinen zijn lelijk, herstructureren, geen nieuwe
10. **Hondenoverlast (6x)**: veel hondenpoep in de wijk
11. **WOZ-waarde (6x)**: gemeentelijke belastingen zijn te hoog, bepalingen WOZ-waarde bekijken
12. **Speelplekken (6x)**: er mogen meer speelplekken voor de jeugd komen
13. **Zwerfers/junks (5x)**: overlast, gevaarlijk, vernieling, geschreeuw, slapend op grond, wordt erger
14. **Bouwvergunningen (5x)**: volgens enkele mensen is het willekeurig hoe bouwvergunningen worden verleend
15. **Gezondheidszorg (5x)**: aanbestedingen in de zorg zijn vriendjespolitiek, klanten worden niet goed geïndiceerd: moet onderzoek naar komen, thuiszorg gehandicapten niet goed, weinig gekwalificeerd personeel in de zorg
16. **Wachttijden in het Stadhuis (5x)**: lege balies als er veel wachtenden staan
17. **Rookverbod in horeca (4x)**: nadeel voor rokers, gezelligheid in horeca verdwijnt dan

Bijlage 3 Potentiële onderzoeksthema's vanuit fractiebezoeken

De Rekenkamer heeft in september 2008 een bezoek gebracht aan de fracties. Bij die gelegenheid hebben de verschillende fracties en fractieleden suggesties gedaan voor onderwerpen waar de Rekenkamer onderzoek naar zou kunnen doen.

Begroting, rol van de Raad, bestuurlijke thema's

- 'Doorberekening' van begroting
- Scan van doelstellingen in begroting
- Nieuwe begrotingsregels beoordelen
- Holland Rijnland; er gaat veel geld naar toe, waar wordt 't aan besteedt? En wat levert 't Leiden op? (transparantie en doelmatigheid)
- Kwaliteit van raadsvoorstellen; wordt de Raad in Leiden goed ondersteund in het besluitrijp maken van nota's. Koppeling met resultaten onderzoek grote nota's
- Doelmatigheid en doeltreffendheid van schriftelijke vragen vanuit de Raad? Is 't niet veel te veel op detailniveau?
- Beïnvloedingsmogelijkheden vanuit de Raad die nauwelijks gebruikt worden: Investeringsplan; niemand heeft echt zicht op hoe die lijst tot stand komt; Subsidiebesluit;
- Second opinion op Raadsonderzoek 'Grote projecten'
- Leiden wil burgers betrekken bij besluitvorming, gebeurt op veel manieren, maar worden daarmee de doelstellingen wel gerealiseerd?

Anders werken en uitvoeringsaspecten

- Anders Werken; Hoe kan de Raad beoordelen of de organisatie goed is. De OR klaagt dat 't zo niet langer kan, en de wethouder zegt het valt wel mee. Hier aan gekoppeld in- en uitstroom personeel; goed werkgeverschap?
- Anders werken; wat levert 't nu eigenlijk allemaal op? als raad kun je niet beoordelen of de organisatie nog wel in staat is alle plannen uit te voeren?
- N.a.v. diverse juridische 'blunders' bij de gemeente. Zou een betere interne juridische controle op gemeentelijke contracten niet zinvol zijn? Andere gemeenten hebben dat wel, en besparen daarmee veel geld. Maar het College houdt vol dat een dergelijke functie te duur is.
- Inhuur derden; regelmatig blijken er overschrijdingen bij inhuur van externen. Hoe komt dat?
- Monitoring van beleid, bv. Veiligheidsbeleid of huiselijk geweld. Klacht vanuit de raad dat bij bespreking van resultaten van monitoring gezegd wordt dat je er geen conclusies aan kunt verbinden
- Nav motie in juni over ICT&dienstverlening. Hoeveel is uitgegeven aan ICT (College kon geen overzicht geven?) en wat heeft 't opgeleverd?
- Parkeergefondsen; wat wordt gedaan met de opbrengst van de parkeergelden?
- Gemeentereiniging; op afstand zetten van dienst M&B. Levert dat daadwerkelijk een betere aansturing en management op? Levert het de gemeente echt geld op? En zo ja, gaat dat dan niet ten koste van de kwaliteit?

Sociale en overige zaken

- Sociale Dienst; effectiviteit van risico-analyse op basis van 'papieren' scan
- Doeltreffendheid reïntegratie
- Hoe goed is het minimabeleid in Leiden; Leiden is er trots op omdat er veel geld naar toe gaat, maar is 't ook effectief? Had 't met andere maatregelen ook beter gekund?
- WMO; aanbestedingen, waar is dat voor nodig? is de zorgverlening wel goed?
- WMO; veiligheidsysteem/aanbestedingsprocedures. De raad heeft gezegd dat het 'Niet slechter mag worden'. Wordt dat doel wel gerealiseerd? Voldoet Leiden aan de 'compensatieplicht'?
- Effectiviteit van inburgering (levert 't het beoogde niveau op?)
- Woonvisie; levensloopbestendig wonen. Veel targets worden niet gehaald. Er zijn diverse moties en amendementen ingediend. Nagaan wat daar allemaal in gevraagd is.
- Woonwagenebeleid; er is een besluit genomen het Trekvaartplein op te knappen, maar wat is het beleid van de gemeente in de richting van de woonwagenebewoners? Er zijn diverse externen ingehuurd, wat hebben die gedaan, op wat voor contracten zaten die?

Stadspromotie

- Leiden doet de laatste tijd veel met partners; bv. Rond city-marketing, VVV etc. Daarmee geven we deel van bevoegdheden uit handen. Hoe bewaken wat dat de goede dingen gedaan worden met dat geld. Deels breder te trekken naar Verbonden partijen. Deels vanwege het onderwerp; citymarketing en toeristische promotie.
- Centrum Management; een goed instituut, incl. het ondernemersfonds, maar gebeurt het wel goed? Wordt er wel slim om gegaan met geld en wordt wel voldoende gebruik gemaakt van de expertise van de ondernemers in de stad?
- City-Marketing; krijgt Leiden waar voor z'n geld? De (aan)stuurbaarheid van City-marketing is ondoorzichtig, omdat de gemeente vele partners heeft.

Onderwijs

- Worden gymzalen meegenomen in onderwijshuisvesting? Nu lijkt 't zo te zijn dat elke school die nieuwbouw pleegt te beperkt bouwt. Niemand heeft belang bij overcapaciteit waardoor er een tekort is?
- Schooluitval

Overig

- Leiden doet veel aan sportactiviteiten; kunnen we iets met streven Olympische spelen in 2028 naar NL te krijgen?
- ARK (Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit)